Universal Declaration of Human Rights - Kabiyé

© 1996 – 2009 The Office of the High Commissioner for Human Rights

This HTML version prepared by the *UDHR in Unicode* project, http://www.unicode.org/udhr.

MCT ALAW TYS CCY ANABARA ROMALA TOM

KUBUUZUTU

Yee ditisaa se pomona eyaa se pewee kiman wala esindaa ne pikena wazay poyo koyo, ditisaa dodo se peede ejade yoo ti-yoo weo, toovonum ne laheziye paliyna;

Đinaa se eyo wala tom kiisin ne ti-yoo kiidon palabina ne kiweekim toyi ne piceyiy eyaa. Mbo pacay se ejade eleyzi weto, eyaa wee pa-ti yoo, poyoodoo yem faaa ne piwili se pali koñon taa, soondo eetasiy-we kpao;

Yee wade kewiyay ekandayıy eyo wala yoo camıye koyo, widiyi pukay eyo eno kenao kijeyoo se ekoyi kewiyay nga ko-yoo se kalakı-ı ñan;

Powe camiye se pasina ajeya, akpeeti ne ala taabaliye doo tomiye deu ne puhuuna-ye;

Đinaa se ajeya kıgbendov ŋgbeye payto takayay taa ke eyaa kpeekpe tası tisuu eyo wala ne e-wazay po-tom, ne poto se abalaa ne halaa pewe kımaŋ wala ana a-esındaa; mbo labına ne paka ñov se pekpeetiy samay sınav tomıye yoo ne pısa pewee pa-tı yoo camıye;

Ajeya kıgbedoo ηgbeye taa ajeya tisaa se alakı ne eyaa kpeekpe ña eyo wala, ele powee se ηgbeye edo-ye nisi;

Yee syaa tings iwana limayziya kodomdiya ayo wala na e-ti yoo wao tom yoo koyo, pisan na pala tomiya ndi.

SE: AZYIGA KIGBENDÖÖ NGBEYE KEDIYZAY SOSOO TOM SE:

KEDENGA KPEEKPE YOO EYÖ WALA TOM tone tike ajeya wena kedenga kpeekpe yoo eyo wala tom we a-ñon taa yo a-limaγziye; ne pisa aceyi a-ti, akuli ngbeye dine da-ajeya eyaa ne ajeya leena eyaa ese ne paña eyo wala ne ε-ti yoo weo tom.

Hoolay 1

Palʊlʊʊ ɛyaaa nɛ pa-tı yɔɔ wɛʊ kpaagbaa nɛ pɛwɛɛ kımaŋ wala ɛsındaa. Palʊlʊʊ-wɛ nɛ pɔ-lɔŋ nɛ pa-maɣzım; mbʊ yekina nɛ pɔsɔɔlı dama se pɛkɛ ɛyaa pa-tɪŋgɛ.

Hoolay 2

Paa eyo weyi, eke kısem, kıkpedo, koholom, ñımdo, kedeyay, paa eke coocı ŋgo kı-taa to, elay sunaa, epiziy eto se kedenga kpeekpe yoo eyo wala wena poyoodi a-tom ciellne yo, ake dodo e-ñina.

Mbʊ dodo paa εyʊ ɛlına le, ɛkɛ ɛjadɛ ndı dıwɛ dı-tı yoo yo, dıfɛyı dı-tı yoo yo dı-taa tʊ, yaa dı-poliitikii kɛ ŋgʊ, paapızıɣ poto se εyʊ wala tom tʊnɛ tıdataɣna-ı.

Hoolay 3

Paa ani, ewena wade se eweena wezuu, ewee e-ti yoo ne ekandayi e-ti yoo.

Hoolay 4

Pıfeyı se nəəyo ewee yomiye taa; ele padaado-ı dədə koñəŋ. Pekizi yomiye təm.

Hoolay 5

Pifeyi se pado nooyo koñon, pekpengesi-i, yaa palabi-i mbo pidamona se pala eyo yo.

Hoolay 6

Paa anı, ewena wade se paa le, paya-ı se caa akele.

Hoolay 7

Eyaa kpeekpe we kiman payto esindaa ne peweena wade dodo se payto ekandayi po-yoo kiman. Yee palaki-we naboyo ne pifeyi deu, yaa piidon payto nomao ta, piwee dodo se pakandayi po-yoo kiman.

Hoolay 8

Paa anı, ɛwɛna wadɛ se pacay-ı tɔm yaa pomuluu-i faŋŋŋ wala wena paytʊ ha-ı yɔ a-nʊmaʊ taa, ewolo eheyi ɛjadɛ taa tɔm hʊyaa.

Hoolay 9

Paapızıy pakpa nəəyo fann padıy yaa pekezi-i teto.

Hoolay 10

Yee pakpa ɛyʊ nɔɔyʊ se ɛlabı nabʊyʊ, ɛwɛna wadɛ se pahʊʊ ɛ-tɔm fayıı nɛ pana; tidey yaa tısıkı.

Hoolay 11

- 1. Ενσ weyi pakpa-ι nε padahoda ε-tom yo, poconna-ι se εdεωεεκι poyo; a-aseyde tınaa nε ε-yoo kandıyaa pasıngıy ε-wayı, pahoo ε-tom fayıı εzι payto pozoo yo, nε pana toovonum.
- 2. Paakpay eyʊ sɔnɔ dooo mbʊ ɛɛlaba nɛ pɪdaafeyɪ paytʊ taa yɔ, pʊ-yɔɔ; yee pʊ-wayɪ pʊkɔma pılıı se ɛɛlabı mbʊ yɔ pıkɛ kɪwɛɛkım, nɛ pʊpɔzʊʊ se pɔhɔ ɛ-nangbangʊʊ kɔyɔ, paytʊ kɪbɪndʊ yɔɔ patɪngɪy.

Hoolay 12

Pifeyi deu se eyo nooyo edo e-noo lelo tom taa yem yem.

Hoolay 13

- 1. Paa anı, ewena wade se ewolo paa le, ecay dende e-liu wee yo paa ejade ndı le dı-taa.
- 2. Paa ɛyʊ weyi, ɛwɛna wadɛ se ɛkʊyı ɛjadɛ ndı ɛwɛ dı-taa yɔ, paa pıkɛ ɛ-ñındɛ, nɛ pımay-ı dooye lɛ, ɛpısı.

Hoolay 14

- 1. Yee pali eyo nooyo wayi doli fannn, ewena wade se eñini koyoo dodoye. Etali le, padaalo-i.
- 2. Ele, yee toovonum, εweeki naboyo ne pañiniy-i se pakpa-i, efeyina wade se edo koyoo doli.

Hoolay 15

- 1. Paa εyʊ weyi, εwɛna wadɛ se εyaa εjadɛ nadıyε se ε-tε.
- 2. Pıfeyı se pekizina nooyo se edaayaa ε - ε jad ε se ε - $t\varepsilon$ yaa edaa leyzı $t\varepsilon$.

Hoolay 16

- 1. Halıbiya nε abalıbıya, paa pε-tε le, palakı cɔɔcı ŋgʊ, patalıɣ pe-dede lɛ, pɛwɛna wadɛ se pawalı, pakpaɣ halaa nɛ papısı dısı nɛ sı-tınaa. Pa-wala wɛ kımaŋ halıkpaɣyɛ dede; abalʊ wɛna wadɛ se ekizi ε-halʊ nɛ εdɔɔnι-ι; halʊ ñɛwɛna wadɛ dɔdɔ se ekizi ε-walʊ nɛ εkʊι ε-yɔɔ.
- 2. Pelo ne evebu, petisiy se posooli dama ne poco palabi-we halikpayye sonzi. Pifeyi pakpa pa-taa nooyo ne don.
- 3. Mızay kena samay hoye; kewena wade se samay ne kewiyay pakandayı ko-yoo.

Hoolay 17

- 1. Eyo paa weyi, paa ewe e-deke, paa ewe lalaa hekodaa, ewena wade se eweena ñim.
- 2. Pifeyi deu se peleγ nooyʊ ε-ñim faŋŋŋ.

Hoolay 18

Paa anı, εwena wade se elizi ε-limayza faaa, εtiŋ eso tom nomao ŋgo esoolaa yo. Po-toboo se wade dine diyekina ne εyo pizi eyele eso tom nomao nakoyo ne etiŋ leeko, epizi ewili eso tom nomao ŋgo etiŋgiy-ko yo ko-tom lalaa faaa; paa εwe e-deke yaa ε ne lalaa, epiziy ela po-tomiye.

Hoolay 19

Paa eyʊ weyi, ewena wade se eyɔɔdı faaa ndʊ emayzıy yɔ; pʊ-tɔbʊʊ se sɔɔndʊ edaakpa eyʊ nɔɔyʊ se eeyɔɔdı natʊyʊ nɛ palabı-ı nabʊyʊ. Pʊ-tɔbʊʊ dɔdɔ se eyʊ wena wade se ekedı lalaa ndʊ esıma, enaa yaa enıwa yɔ.

Hoolay 20

- 1. Paa anı, ewena wade se ewolo kediyzay ne eweena ngbeye.
- 2. Pifeyi se pakpa nooyo ne don se esoo ngbeye nadiye taa.

Hoolay 21

- 1. Paa εyʊ weyi, εwɛna wadɛ se εdʊ ε-nɔɔ ε-εjadɛ dɔkʊʊ tʊmιyɛ tɔm taa. Emaɣmaɣ εpιzιɣ ɛla lımaɣza yaa εtιŋna samaɣ lızı εyaa mba se pɔdɔkı εjadɛ yɔ pɔ-yɔɔ.
- 2. Paa ani, ewena wade se ela kewiyay tomiye nadiye.
- 3. Samay səəlim kena kewiyay don tigide. Takayısı dozoo panayna samay səəlim mbo.

Hoolay 22

Paa εyʊ weyi, εwɛna wadɛ se samaɣ ɛkandayı ε-yɔɔ. Kandayʊʊ mbʊ piyekina nɛ εyʊ wɛɛ ε-tı yɔɔ, ɛhɛzı ñım nɛ ɛsɛkuliye pa-ñınʊʊ nʊmaʊ taa.

Hoolay 23

- 1. Paa anı, ewena wade se ehiy tomiye, tomiye ndi espolaa yo, elabi-di ne mulum edaawee.
- 2. Eyaa kpeekpe wena waqe se, palaki tomiye kodomdiye koyo, peheyi-we kiman, mulum edaawee.
- 3. Eyʊ weui ɛlakı tʊmıyɛ yɔ, pʊmʊnaa se pɛhɛyı-ı camıyɛ, pıtalı ε nε ε-mızay nɛ padaala kʊñɔŋ samay taa.
- 4. Paa anı, εwena wade se ε ne lalaa padʊ ŋgbeye; ε-ŋgbeye εkpendı aŋgba leena yɔɔ, aŋgba ana awee doŋ ne akandayı ε-yɔɔ.

Hoolay 24

Paa anı, εwena wade se ehezi ne ecalasi ε-ese, padaakılı-ı nazoo tomiye taa; ewena wade dodo se paa pinaγ ŋga, paha-ı fenaγ kodomaγ, ehezi ne pete peheyi-i ke-liidiya.

Hoolay 25

- 1. Paa anı, ewena wade se eweena ñım ne pıwazı e ne e-ñımba pe-wezuu cayo taa; ezi toonay, toola, dozoye ne ko yo. Ewena wade se elaki koñon, piwiy-i, elabi ejam, episi edane yaa leluu, ekpadayaa, pala naboyo ne pasina-i.
- 2. Ason ne piya pomonaa se pasına pınnn.

Hoolay 26

- 1. Paa εyʊ weyi, εwɛna wadɛ se pokuli ε-εsɛ. Pıdamʊna se pɛhɛyı kɔɔnɔɔ sukuli yɔɔ. Pıkɛna paa anı kıjɛyʊʊ se ewolo-kʊ. Pʊwɛɛ se lɛɣtʊ nɛ tʊma kpasʊʊ sukuli pɔtɔyı. Pʊpɔzʊʊ dɔdɔ se patʊlı sukuli kıtɛzʊʊ nɔnɔsı paa anı.
- 2. Eyʊ woki sukuli se ε-εsε ikuli, pıwazı-ı e-wezuu cayʊ taa, pısına-ı nɛ εña εyʊ wala. Kısıyna εyaa nɛ panıyna dama, pekpeyu dama pa-kıwεɛkım, padʊʊ ŋgbɛyɛ. Kısıyna dɔdɔ ajɛya kıgbɛndʊʊ ŋgbɛyɛ tʊma wena añınıy laŋhɛzıyɛ yɔ.
- 3. Piya ñımba wena wade se palızı sukuli ngo posoola se pepiya iwobi-ko yo.

Hoolay 27

- 1. Paa anı, εwena wade se εdʊ nɔɔ faaa ε-εjade sɔnzı tɔm taa nɛ mbʊ pılıɣ pı-taa yɔ, pıwazı-ı.
- 2. Paa ani ewena wade se ekandayi mbo elaba ne e-hide see yo po-yoo.

Hoolay 28

Paa anı, ewena wade se eñay pana ne yedeyedeto edaawe ejade yoo, ezi poyoodoo kedenga kpeekpe yoo eyo wala tom takayay taa yo.

Hoolay 29

- 1. Paa anı, etili esii se ewe samay nga ka-taa feee ne pikediyna-i yo, etoo-ke kimiye.
- 2. Paa εyʊ weyi, ediyzina se ε-wala ñınʊʊ nʊmaʊ nɛ ε-tı yɔɔ wɛʊ leleŋ nıʊ pa-taa lɛ, kamaɣ wɛɛ; pıfɛyı se εcɛzı-kɛ; paɣtʊ dʊna-kɛ. Mbʊ yekina nɛ εyaa ñaŋ dama wala; mbʊ haɣna mʊmaʊ dɔdɔ se demookrasii samaɣ taa εyaa ınıına dama.
- 3. Eyo nəəyo eepiziy etə se eñan wala ana ne podədə ezi ajeya kigbendoo ngbeye səəloo yə.

Hoolay 30

Kedenga kpeekpe yoo εyo wala tom tone, ti-taa to kpayi kpayi. Eyo nooyo feyi eton se hooloo kone, yaa ngo yo, kotonna se padaaña wala naaye ejade dine,yaa ndi yo di-taa.